

עלון מספר 57

לשכת הנשיא ויצמן   לשכת נתיבי השלום   לשכת בנימין דה רוטשילד   לשכת המדע רחובות
לשכת ראשונים   לשכת מצאנו יין   לשכת נס   לשכת מעגלים   לשכת כרמים   לשכת הבה נגילה

שבט תשפ"ה

העלון הדיגיטלי

פברואר 2025

תוכן עניינים

חלון לעלון – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה:

- "מעגלים" טקס קבלה לארגון – גילה גולוב
- ט"ו בשבט ביער האילנות – עזרא קורן
- לשכת המדע סיור בספרייה הלאומית – עזרא קורן

מיתר אחד או שניים – מיכל שיין

שירים יכולים – עדי צור

משורר – לאה נודל

מה יהיה? – מבט לעתיד – ד"ר יאיר שרן

מקום בלב – ענת קורן

רחביה קנטרוביץ – צבי תדמור

בעלות היסטורית על קרקע – שוקי ברנדווין

חלון לעלון

יוסי רזי

אטלס

ישבתי עם בני
מסתופף על ברכי
אל מול האטלס,
עברנו בין יבשות וארצות,
הגענו לצרפת,
פתחנו את "ארצות תבל"
לראות מה מספר האוכלוסין שבה,
מה הדגל שלה.
הפכנו ארבעה דפים ללמוד
מה המרחק בין פאריז לירושלים –
13 סנטימטרים על הניר
חישבתי – 3,300 קילומטר
אבא – איך ידעת?

אני יושב עם נכדי
הרובץ על ידי
והוא משרטט באצבעו דגל
בצבעי אדום כתום לבן
ותוהה אצלי של איזה ארץ הוא
ומשיב לשנינו – בהוטן .
ועוד נגיעה באצבע הקטנה
תוך שהוא משחק
בחלון השני שעל הצג,
ושטחה של בהוטן זאת –38,394
כאילו קילומטרים מרובעים
סבוש – איך אתה לא יודע?!

בעלון הפעם שלושה שירים של שלוש כותבות. (שלושתן ואני לוקחות חלק בסדנא לשירה של עמוס נוי). שלושת השירים עוסקים במלאכת השירה עצמה, ובכותבים אותה, תחום שמוגדר כאומנות השירה, ארספואטיקה. "אז תשתה קפה טורקי ותתעורר, אתה המשורר" של אריק אינשטיין ו"רק על עצמי לספר ידעתי" של רחל הן דוגמאות לסגנון הזה.

צריך רק לציין לקוראים ששירה היא לא בהכרח חרוזים וחרוזים בלבד אינם מהווים שירה. לכל היותר הם עשויים להיות פזמונים. לשירה – רבדים מורכבים-עמוקים יותר כולל עולמות חיצוניים ופנימיים של הכותב, מטפורות, אסוציאציות ועוד.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

טקס קבלה של לשכת מעגלים נחוג השנה בשבוע ט"ו בשבט. חג זה נקבע בחודש בו מחדשים העצים את פריחתם ואת הבשלת פירותיהם. גם אנחנו במועצה אזורית דרום מתחדשים בפרי טרי ומשובח שמצטרף לשורותינו ובעקבותיו יבואו ויבשילו פירות נוספים, לשכת כרמים ולשכת הבה נגילה. כתבה מפורטת בהמשך. במקביל אנחנו ממשיכים בפעילות להקמת לשכות ביבנה ובאשדוד. פעילות נוספת בט"ו בשבט, שכבר הפכה למסורת במועצה, הייתה יום סיור בטבע בשיתוף קק"ל ועמותת אנוש למתמודדי נפש. חוויה מרתקת בטבע ששילבה פיקניק וסיור ביער האילנות יחד עם חברי אנוש. כתבה מפורטת בהמשך.

במישור הלאומי אנחנו ממשיכים במריטת עצבים, לצפות לחזרת חטופינו. שמחים על כל מי שחוזר – עולם ומלואו. השמחה אינה שלמה ועשרות חטופים עדיין נמקים שם. נתפלל לשובם במהרה.

עוד נראה ימים טובים

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

טקס קבלה לשכת מעגלים

כתבה גלית גולוב

טקס הקבלה, חברי לשכת "מעגלים", ראשון לציון לבני ברית, ישראל נערך ביום ראשון 9.2.25. חברי לשכת "מעגלים" ראשון לציון בראשות עופרה דוד, הנשיאה הטרייה, הצטרפו באופן רשמי וחגיגי לארגון "בני ברית". והשמחה הייתה רבה.

הטקס הונחה ע"י צמד המנחות חני וונדרסמן וגלית גולוב, חברות הלשכה.

כיבדו את המעמד בנוכחותם: מר עמנואל מנו כהן, נשיא בני ברית ישראל, סגנית ארגון בני ברית ישראל הגב' ריבה אורי. מ"מ וסגנית ראש עיריית ראשל"צ, עו"ד ליאל אבן זוהר ליאל אבן

זהר בן דוד . Liel Even-Zohar - כמו כן סגן יו"ר מועצה אזורית דרום, מר אבי מלינסקי, שנשא דברים בשם מר אבי ארז ראש מועצה אזורית דרום. יו"ר נשות בנות ברית, הגב' רינה בר-אור ומנטורית הלשכה, נשיאת לשכת בנימין דה רוטשילד ראשל"צ, דר' הדס מלכה הכהן.

לאחר שלב הברכות ללשכה המתגבשת והצומחת, הוכתרה הגב' עופרה דוד Ofra David לנשיאת לשכת "מעגלים" ראשון לציון. הנשיאה התחייבה לתפקיד המאתגר, לשמור על חוקי הארגון, מנהיגו ומנתה את עיקרי האני המאמין שלה: ערכיות, התנדבות, חברות ושקיפות מלאה.

על פניה ניכרו אותות הפתעה והתרגשות כשהתבקשה לקבל את ברכת חברי הלשכה. נבחר עבורה פסל עגול, עם דמויות המטפסות עליו ובראשן דמות נשית, הסמלי להנהגתה.

19 זוגות החברים בלשכת "מעגלים" הוצגו בקומם על רגליהם. במקביל לצפייה במצגת היכרות עם הזוגות ומאפייניהם שחלפה במחזוריות לעיני הקהל שגדש את האולם.

השנה הנוכחית, אירועי הגיבוש (טיולים, חגיגת החגים ואירועים), ההתנדבות (האישית והקבוצתית) ברוח המשפחה שנוצרה יש מאין, בהנהגתה של עופרה דוד, הוצגה גם היא

לצופים. אלה מחאו כף ושרו את השירים הישראליים המוכרים שליוו את המצגת.

טקס המנורה המסורתי התרחש בפני הכל והוזכרו ערכי היסוד של ארגון בני ברית העולמי: אור, צדק, שלום, צדקה, אהבת אחים, אחדות ואמת. נציגי ועדות התנדבות, תרבות, גזברות ומשאבי אנוש, המדיה, הקוליניריה, הטיולים וימי ההולדת ואירועים עלו והדליקו את נרות המנורה.

לחלק האמנותי, מוסיקת רקע בליווי אקורדיון, תרמו חברינו אפי באומן Efi Bauman המוכשר, והזמרת גילה קלר. לסולנית האירוע שהובילה את השירה בציבור נבחרה הזמרת המוכרת אילנה כץ. זו הלהיבה עד כדי ריקוד את הקהל.

צוות אירועים וטקסים היה ממונה על הקסם שהורגש באולם. את המצגות היפות הכינו חברינו ללשכה דר. איריס חזן ריאהני, Iris Hazan Riahi אבי חזן, טל וגלית גולוב. צוות הכנת הטקס עבד יחד איתי ונפגש מס. פעמים לבניית הטקס. תודה ל דבורה אורן, אתי קורן, חני ונדרסמן, גלית וטל גולוב, גילה קלר, אפי באומן, נגה נוגה טמיר. ואסיים בציטוט מטקס המנורה: "ואהבת לרעך כמוך. אהבת אחים מקרבת לבבות בני האדם זה לזה. הערך אהבת אחים מזכיר לנו, כי האדם לא נברא לדאוג לעצמו בלבד, אלא גם לאחר. שנאמר – ואהבת לרעך כמוך – זו התורה כולה" תודה ליגאל יגאל דוד חכמון הצלם המוכשר ולחברנו מהלשכה שצלמו - טל גולוב ואילן וינגורן.

ט"ו בשבט - סיור בגן הבוטני יער אילנות מועצה אזורית דרום בשיתוף עמותת "אנוש" וקק"ל כתב: עזרא קורן, 3/2/25

סיור מהנה התקיים בגן הבוטני יער אילנות הסמוך לקדימה-צורן, ביוזמת לשכות מועצה אזורית דרום של בני ברית ובשיתוף עמותת אנוש וקק"ל. הסיור, שנערך ב-3/2/25 לקראת ט"ו בשבט, שילב בצורה הרמונית תכנים העוסקים בשמירת טבע והגנה עליו בעידן ההתחממות הגלובלית, לצד חוויה חברתית מגבשת עם חברי עמותת אנוש וחברי בני ברית מועצה אזורית דרום.

יער אילנות, שניטע בשנות ה-50, שימש במקור כחלק ממחקר לבחינת התאמת עצים שונים לנטיעה ברחבי הארץ. כ-700 שתילים הובאו למקום, אך האתר ננטש בהמשך. קרן קיימת לישראל (קק"ל) גילתה את הפוטנציאל הגלום במקום, רכשה אותו וטיפלה במסירות בעצים שנתרו. כיום, הגן הבוטני יער אילנות פתוח לקהל הרחב בכל שעות היממה ומהווה מוקד משיכה למבקרים רבים.

הביקור כלל מגוון נקודות עניין מרתקות, ששילבו ידע טכנולוגי, בוטני, מדעי, תרבותי וספרותי:
* טכנולוגיה וחוויה אינטראקטיבית: הסיור כלל שימוש בטכנולוגיות מתקדמות, כגון מפה

אינטראקטיבית עם התאמת עצים לסביבות גידול שונות, חוויית מציאות מדומה המדמה טיול קסום ביער ומאפשרת ריחוף מעליו, וסרטון מרגש על ילד שנטע עץ, חזר עם נכדיו וגילה שהעץ נגדע.

* מידע בוטני ומדעי: במהלך הסיור, המשתתפים למדו רבות על עולם הצומח, בין היתר:
-אקליפטוס: בניגוד לדעה הרווחת, האקליפטוס לא מייבש ביצות, אלא שואב את מי התהום. במהלך הסיור, נצפו מינים שונים של אקליפטוס, כגון: אקליפטוס המקור, אדום פרי, גדול פרי, אריתרוקוריס וסטריקלנד.
-שיטה: עץ השיטה ידוע בנטייתו לצמוח בדד. למדנו כיצד הזרעים מופצים על ידי בעלי חיים.
-חולד: יצור מסתורי עיוור לחי לבדו, בונה מחילות מורכבות עם חדר שינה מרופד בקש ומתקשר עם הנקבה באמצעות דפיקות ראש בקירות המנהרה שחפר.

שקמה: עץ השקמה גדל מייחורים. המדריכה הזכירה את הקשר לעמוס הנביא שבלס שקמים, ככל הנראה הכוונה הייתה שקטם אותם על מנת לאפשר את הפרייתם.

דפנה (ער אציל): הדפנה משמשת להרחקת ריחות, להחמצה וקשורה לביטוי "לא לנוח על זרי הדפנה".

אלון השעם: עץ ייחודי שמקורו בפורטוגל. קליפתו משמשת לייצור שעם לפקקי יין ולוחות.

היבטים תרבותיים וספרותיים: הסיור שילב קריאה מרגשת מתוך השיר "איך זה להיות עץ" מאת דתיה בן דור, אשר המחישה בצורה חיה את חוויית העץ בטבע.

הסיור המרתק בגן הבוטני יער אילנות, בהדרכתה המקצועית והמרתקת של **ורדה אסיף**, שילב ידע אקולוגי, טכנולוגי, תרבותי וספרותי, תוך הדגשת הקשר העמוק והחשוב בין האדם לטבע, כפי שהוא בא לידי ביטוי בפסוק הידוע: **"כי האדם עץ השדה"**.

חברי לשכת המדע בסיור בספרייה הלאומית בירושלים

כתב: עזרא קורן

צילמה: איריס מוריץ

חברי לשכת המדע מרחובות סיירו בספרייה הלאומית בירושלים, מקום שבו שמורים אוצרות הרוח הגדולים של ישראל. בסיור שנערך בתאריך 27/1/25 ביקרנו במשכנה המרהיב של הספרייה. סקרנו מבחר ספרים נדירים, כתבי יד עתיקים, מפות ופריטים ארכאולוגיים בכתב עברי קדום.

ניסינו להבין את הרעיון האדריכלי של משכן הספרייה. הקיר החיצוני בנוי נדבכים, נדבכים, שבניהם מרווחים המנסים לדמות את הכותל המערבי. החלל המרכזי בגובה כ-23 מטר, כולל מערכת ממוחשבת עם ארגזים שבתוכם ספרים המשונעים אוטומטי ממקום אחד לאחר.

במבנה מוצגת תערוכה פתוחה לציון 100 שנה למותו של פרנץ קפקא – מהסופרים המשפיעים ביותר על התרבות והיצירה במאה ה-20 ועד היום. הוצגו בה כתבי יד מקוריים נדירים ובאמצעותם סופר באופן מקיף סיפור חייו – האישי, המשפחתי והחברתי, על הקשר המיוחד שלו ליהדות, לציונות ולשפה העברית. בתוך כך תואר סיפור גלגול עזבונו והוצאתם לאור של כתביו בידי חברו מקס ברוד שעלה לארץ לאחר מותו.

תודה לישראל גרנות על הארגון והביצוע המושלם.
סיור מרשים וחובה לכל ישראלי.

27/1/2025

שלושה שירים על מלאכת השירה:

מיתר אחד או שניים / מיכל שיין

כמו רחל, בבדידותה,
רק על עצמי לספר ידעתי.
ואני תוהה,
האם מה שעד כה חוויתי,
דיו ליצור את התמורה?

אינני קלת קולמוס,
לעטות ולפשוט
דמויות בין השורות,
ולרקום בין הבתים
דימויים מרהיבים,
או סיפורים מרתקים,
אליהם מעולם לא נחשפתי.

עדיין, בזמן הכתיבה,
ישנם רגעי התעלות ונחמה.
ואם גם ארעיד מיתר אחד, או שניים,
לעד אכיר על כך תודה.

שירים יכולים / עדי צור

אשה אחת שאלה
"האם שירים יכולים לשמור"
וגם אני רוצה לדעת
אם אאסוף את כל המילים
המדוייקות
ואסביר שוב ושוב
האם הן ישמרו עלי?

אני אוהבת מילים
ומאמינה בהן,
בכל פעם מחדש
שיסדרו את הכאוס
יכניסו בו היגיון ויופי
יחברו את העולם שבפנים
לזה שבחוץ
כדי שיוכלו להתקיים יחד

אבל האם הן יישארו?
ימלאו את מה שזקוק
להתמלא,

ירוקנו את מה שצריך, לרוקן
האם הן חזקות מספיק לחבר
את הנוטה להתפרק?

"האם שירים יכולים לשמור?"
אשה אחת שאלה.
אבל לא נשארה לקבל תשובה
גם לי אין.

משורר / לאה נודל

עודדו את המשורר,
עורו דק.
עיניו בדלח טהור.

אחוז דבוק הוא משחק במלים
מטילן מעלה, קביעות מזל,
משתוקק לזכות בצרוף הנכון-
תמצית רגע
במרחב האינסופי.

היטב אהזו
בקנף כותנתו
אל תרפו גם אם המלים ירחפו סביב ראשו,
מזמזמות, מסנוורות,
כנפי שפיריות זוהרות.

בחזקה תפסוהו
לבל תתבלבל עליו דעתו
ימריא אל על,
ירכב על סוסי דמיונו.

מה יהיה? מבט אל העתיד על עידן הבינה המלאכותית והסכנה של היפוך היוצרות במערכת החינוך

ד"ר יאיר שרן ראש הקבוצה לתובנת העתיד

מחקר עדכני שבוצע לאחרונה באנגליה בקרב סטודנטים באוניברסיטאות מראה ירידה משמעותית ביכולת החשיבה הביקורתית בקרב אלה שעושים שימוש תדיר במערכות בינה מלאכותית כמו Chat-GPT. השימוש הנרחב הנצפה במערכות אלה מחייב לעורר דאגה בקרב מקבלי ההחלטות בתחום החינוך.

מרצה באחת האוניברסיטאות בארה"ב שמה לב שיותר ויותר עבודות של סטודנטים בקורסים שלה נכתבים על ידי בינה מלאכותית כמו Chat-GPT ובינות אחרות המשמשות סטודנטים כדי לצלוח את המטלות הלימודיות השונות. במקרה אחד סטודנט הצליח לסיים מטלות של שנה שלמה בימים הראשונים של הקורס ולהוריד מעצמו את העומס הכרוך בכך בזמן קצר

מאד. הסטודנטים לא מכחישים את השימוש בבינה המלאכותית. מאחר ואין איסור מפורש לשימוש כזה הם מנצלים את המצב ללא גבול. קל מאד לזהות עבודות

כאלה. הן תהיינה בדרך כלל רצופות בשגיאות כתיב ושיבושים לשוניים רבים. תופעה זו תבלוט במיוחד בשפות שאינן אנגלית כמו עברית ועוד. יש מקרים שהבינה "תמציא" תשובות כאשר לא יהיה בידה לתת מענה מחוסר מידע. סטודנטים רבים לא טורחים לבדוק את הטקסט המוגש ולתקנו וכך השימוש הנרחב בבינה נחשף. מאחר ובקורסים רבים עדיין נהוגה הפרקטיקה של הגשת עבודות כחלק מהמטלות המחייבות, מצאה עצמה המרצה בודקת וקוראת יותר ויותר עבודות שלא נכתבו על ידי בני אנוש. היוצרות מתהפכות. בני אנוש מוצאים עצמם בודקים עבודות שנכתבו על ידי בינות מלאכותיות. הרי לא לכך התכוונו המפתחים. במקום לסייע לבני אנוש, הבינות הפכו להיות העיקר כאשר בני האנוש, במקרה הטוב, מסייעים להן להכין עבודה משופרת.

היפוך היוצרות הזה מעמיד בסכנה את כל שיטות הלימוד המקובלות ואולי מייתרות את תפקיד המרצים. שהרי בעתיד יוכל המרצה להשתמש בבינה מלאכותית שתקרא ותערך את העבודות המוגשות והמעגל ייסגר. הבינה תבדוק את עצמה.

במקרה המדובר, האסימון נפל, והעבודות הוחלפו בבחינות פתע בעל פה וכאן הבינה כבר לא יכולה לעזור. מערכת החינוך צריכה להיערך לעידן הבינה המלאכותית ולגבש מענים חדשים שיאפשרו מחד להנות מהיתרונות שבכלים החדשים ומאידך לאפשר לימוד פורה ויעיל.

מקום בלב / ענת קורן

מתר לפרסם
או לטמון במגרה
רוצה להפיץ
אין בי מספיק מקום
לשמר בבטן
את כל מלותי.

הכל מסתחרר בראש
ממעמקים נקראתי
והדממה זועקת:
תני דרור למלים לעשות בך
הוציאי ממך הפאב
כי אין מקום בלב.

22.1.2025

רחביה קנטרוביץ – הילד הראשון במושבה

צבי תדמור

רחביה קנטרוביץ הילד הראשון במושבה רחובות, נולד ב- 24 בינואר 1891 ונקרא על שמה. הוריו סימה וניסן קנטרוביץ' היו בין המתיישבים הראשונים ברחובות. הם עלו לארץ ישראל ב- 1883 מכפר קטן בפלך מינסק. בשנת 1890 (תר"ן) החל ניסן לבנות במו ידיו את ביתו ברחוב יעקב פינת הרצל, בקרבת הבאר. היה זה אחד משני הבתים הראשונים במושבה. עוד בטרם הסתיימה הבנייה, סימה התעקשה לבוא ולגור בבית.

רחביה למד בגן הילדים הראשון במושבה ועבר ללמוד בבית הספר היסודי היחיד שהיה אז ברחובות. כאשר נישא המורה ישראל אהרוני שהיה זואולוג, חלוץ מדעי החי בארץ ישראל ולימים מרצה לזואולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים ב- 1904 אספו תלמידי בית הספר (ביניהם רחביה) כסף, מתנה לכבוד החתונה ושלחו ברכות למורה ולבחירת ליבו. יוזמתם של התלמידים פורסמה בעיתון "השקפה" בזו הלשון: "אנחנו תלמידי בית הספר מברכים את מורנו הטוב מר ישראל אהרוני ליום חתונתו עם העלמה המשכלת יהודית בת הנכבד מר שלמה גולדין, כי יהיה ה' עם הזוג היקר הזה, כי יהיו שניהם מאושרים יחד לארך ימים ובהם יברך ישראל. ולמזכרת תודה על כל הטוב אשר קבלנו מאת מורנו האמן והנאמן הזה נתנו חמשה עשר גרוש אל האוצר הלאומי (הכסף נמסר לוועד האגודה) וסיימו במילים "תגל יהודית ויעלז ישראל".

ב- 1904 הגיעו פועלי העלייה השנייה לרחובות, רובם משכילים, חילונים עם אידיאלים ובעלי רוח חלוצית, עזבו את בית הוריהם בגולה ואת הדת היהודית. רחביה צעיר וסקרן, התחבר אליהם וגילה רצונו לחיות במחיצתם. סימה אימו חששה מהשפעתם "הרעה" על בנה ובהיותה אדוקה ושומרת מצוות יזמה הרחקתו מחברתם. היא רקמה תכנית ושלחה את רחביה אל אחיו שמואל שלמד רפואה בשוויץ. לאחר תקופה קצרה התגלו חילוקי דעות בין האחים, ורחביה שהיה עצמאי בדעותיו, פרש ממרותו של אחיו, והחל לעבוד בבתי מלון בעבודות ניקיון ועזרה במטבח. כ- 15 שנים עבד במלונות שונים בעולם, התקדם והגיע לתפקיד של מנהל מלון.

ב- 1911 כאשר נודע על בניית אוניית פאר החדשה ה"טיטניק" רחביה הציע את מועמדותו לעבודה באונייה, והתקבל. הוא הוזמן להתחיל ולעבוד על האונייה ב- 12 באפריל 1912. בהגיע מועד תחילת עבודתו, נסע לנמל שרבור בצרפת. ביום בו היה עליו להתייצב על כש האונייה ולהתחיל בעבודתו החדשה הוא איחר להגיע, והטיטניק הפליגה עם 2,200 נוסעים ואנשי צוותה לדרכה בלעדיו. עוד באותו היום עלה על אונייה אחרת של אותה חברת ספנות "וויט סטאר ליין" והפליג עימה ליעד אחר. למזלו איחר ולא היה על הטיטניק כאשר טבעה וירדה למצולות.

ב- 1920 רחביה חזר ארצה ועימו בנו דוד בן הארבע. הוא הפתיע את בני משפחתו, בעיקר את סימה אימו שלא ידעה מאומה על קורותיו בניכר. הוא גילה לאימו ולאביו כי הכיר אישה יהודייה בקנדה, ילדה לו את בנו דוד והם נפרדו. יותר לא פירט.

אימו הכירה לו את בת דודתו ברורה לבית קנטרוביץ והם נישאו בדצמבר 1922. ברורה נולדה ב- 1898 וגדלה בפתח תקווה. אביה אבא (זה שמו), היה אחיו הצעיר של ניסן קנטרוביץ. לאחר החתונה רחביה ביקש את ברורה לקבל את דוד בנו לחיק משפחתם והיא סירבה בתוקף לקבלו. היה זה סוד במשפחה שפרטיו לא נודעו. שאלות רבות נותרו ללא תשובה, מי גידל את דוד והיכן גדל ומה עלה בגורלו. הייתה זו יד המקרה כאשר אחד מצאצאיו של רחביה גילה קשר משפחתי לצאצא של דוד. אך לא נקדים את המאוחר.

לאחר נישואיו רחביה עבד בבית המלון היוקרתי "הליופוליס – פלס" Heliopolis palace
 cairo egypt בקהיר ובקיץ 1931 כמנהל האירועים בבית המלון "חרב פלס הוטל" ברמאללה
 Harb palas hotel Ramallah.

ב- 1928 רחביה בנה את ביתו על המגרש של אביו, ברחוב הרצל 170. האדריכל היה אינג' עמנואל טיינר. הבית בן שתי קומות, בעל תוכנית ריבועית מקנה לו נוכחות מאסיבית ברחוב. חזית הרחוב מפותחת, במרכז הקומה השנייה יש גבלית oriel הנשענת על שלוש קורות עיגון. בגבלית ארבעה חלונות צרים ומקושטים. מתחת לכל חלון יש לוח דקורטיבי משוקע (caisson). גבלית מסוג זה הייתה מקובלת בבנייה האקלקטית של תל אביב בשנות ה-20. טיינר השתמש באלמנט זה בבית שתכנן ברחוב נחלת בנימין 36 בתל אביב. גג הרעפים מוסתר על ידי מעקה ובו שורה של לוחות משוקעים. בשלב ראשון נבנה בית חד קומתי, הקומה השנייה, בעלת החזית המפותחת, נוספה כשנתיים מאוחר יותר.

בקיץ 1931 כאשר רחביה החל לנהל את האירועים במלון חרב פלס ברמאללה התפרסמו מודעות בעיתונות: "עם בוא תקופת החום התחילה הקייטנות ברמאללה הנחשבת לאחד המקומות המעולים בא", לשם בילוי ומנוחה קיצית האוויר ההררי והסביבה כולה מופתית. עם תנועת הקייטנים הרבה התפתחה גם המלונאות וביחוד מלון "חרב פלס" שנשתכלל לפי הדרישות האחרונות, כעת עברה הנהלת המלון הנ"ל אל מר רחביה קנטרוביץ ומשתדל להשביע את רצון הקהל בכל המובנים. בכל מוצאי שבת וראשון נערכים נשפי ריקודים והקהל מועבר הלוך ושוב ע"י שרות מכוניות שהנהלה דאגה לשם זה".

מלון חרב פלס
 רמאלה

נשף ריקודים יום שבת וראשון

מישעה 8:30 בערב עד ישעה 1 הצות הריקה
 בכל יום ששי אהרי- מישעה 4 עד 7 בערב
יערכו ריקודים בקיט-קיט קזינה על מה ומנגות

המלון הזה ירד להטל למר, בשבטלו חכי מורגים ונחיותו המסיפלות והוא מתנהג תחת הנהלת **רחביה קנטרוביץ** שרות אונטו מובילים עוסק תמיד חכן ע"י תרואד כטביץ המלך עד 8 בערב ולחורה עד ישעה 1.

בקיץ 1933 פורסמו בעיתון פלסטיין פוסט מספר ידיעות על אישים רמי מעלה מתל אביב, יפו, רחובות, וקהיר שבאו לבית המלון וחלקם באו עם משפחותיהם. ביניהם דיזנגוף ראש עיריית תל אביב. התקיימו במלון נשפים ותחרויות ריקודים, חלק מהשופטים היו מתל אביב. במלון היה קזינו מפואר (קיט-קט) שמשך אליו אורחים רבים. הייתה זו תקופה קצרה (עד אשר פרץ המרד הערבי 1936 –

1939) בה התקיימו חיים משותפים בין ערבים ליהודים ברמאללה. מודעות על נשפי הריקודים והקזינו התפרסמו בעיתונות העברית.

צאצאיו של רחביה סיפרו כי ב-1933 רחביה ומשפחתו שהו בקיץ בבית המלון ברמאללה ונקלעו למצוקה בשל התפרעות האספסוף. תודות לעזרתם של עובדי המלון הערביים, הצליחו לברוח על נפשם מרמאללה לשדה התעופה עטרות, ומשם עם נוסעים בריטים לירושלים.

לאחר אירוע זה, והסכנה שנשקפה לחייהם, רחביה החליט לעבור הסבה מקצועית, למקצוע שהוגדר "מורשה לפניות לממשל", ניסוח פניות בכתב אל מוסדות שלטון המנדט. הוא פתח משרד ברחובות, שהיה מאוד פופולרי.

במלחמת העולם השנייה, נשבו מספר חיילים תושבי רחובות בשבי הגרמני. הגרמנים התנו את משלוח המכתבים מהמשפחות לבניהם השבויים בשפות: גרמנית, צרפתית ואנגלית בלבד. רחביה בשנותיו הרבות בחו"ל רכש שליטה בשפות רבות, התנדב לתרגם את מכתבי המשפחות שלא שלטו בשפות אלו, וראה בכך שליחות. בעקבות אירוע זה רחביה החליף את עבודתו ופתח משרד לתרגומים ולרישומים בטאבו המנדטורי.

רחביה הרחיב את פעילותו והחל לעסוק בתיווך של השכרת דירות, משרדים וחנויות בנוסף להשכרת נכסיו בבניין שבנה ברחוב הרצל. הוא פתח בבניין סניף של חנות "הכל לנער" של הוצאת אמנות.

לרחביה היו יחסים ג'נטלמנים עם הבריטים. הם ידעו על מעשיו במסגרת פעילותו בארגון "ההגנה" והעלימו עין (למשל, הכנסת נשק לסליק). כחבר ב"הגנה" זכה עם הקמת המדינה לקבל את אות "עלה".

ב-1937 רחביה ייסד את התאחדות בעלי בתים ומגרשים ברחובות ונבחר ליושב הראש שלה. מטרתה הייתה, להגן על ענייני בעלי הבתים והמגרשים. בהנהלה היו: רחביה, הנשיא, בן ציון יודלביץ, המזכיר, יעקב תבור, הגזבר וארבע חברים נוספים: יעקב רבינוביץ, דוד ברגמן, שמעון לינדה, וצבי פריגוזין.

בדצמבר 1937 אחרי עבודת ארגון ענפה נתכנסה הוועידה הראשונה של בעלי בתים בארץ ישראל בתל אביב. באו 70 צירים מ-14 ישובים. הצירים נבחרו באסיפות כלליות שאורגנו על ידי הוועד הארצי. כל ציר נבחר על ידי מאה חברים. הכנס עסק במצבם הכלכלי של בעלי הבתים, בנושאי המיסוי העירוני והממשלתי, תנאי התשלום של הריבית והמשכנתאות, קניית חומרי בניין ושכר עבודה, מתוך מטרה לצמצם את החוקים הפוגעים באינטרסים של בעלי הבתים. רחביה נבחר לנשיאות ההתאחדות הארצית עם תשעה חברים.

לרחביה וברורה נולדו שלושה ילדים: אסתר (1927) משה ואילנה. בועז, נכדו של משה קנטרוביץ התוודע לגל זרף (לבית קנטרוביץ), בן כיתה של בנו שלמד בבית ה"ס קציר ברחובות. בעקבות המידע החלקי שמסר לו גל, הנין של רחביה, בועז החל לשאול את אביו שאלות ולחפש אחר מסמכים של המשפחה. ההוכחה כי דוד קנטרוביץ, הסבא רבא של גל, הוא בנו של רחביה נמצאה בתעודה מהתקופה המנדטורית שהוצאה לרחביה. נרשם בה כי דוד יליד 1916.

רחביה, הילד הראשון שנולד ברחובות, מת מהתקפת לב. הלך לעולמו במאי 1959 בן 68 ונקבר בבית העלמין תר"ן, ליד קבר אביו, ניסן קנטרוביץ. דוד קנטרוביץ בנם של רחביה ואסתר נפטר ב-1991.

הבניין אחרי הוספת הקומה העליונה

תחילה הבניין היה בן קומה אחת

צייר: צבי תדמור 2024

מיומנו של גיאוגרף

בעלות היסטורית על קרקע.

שוקי ברנדויין

אדני שמעני, ארץ ארבע מאת שקל-כסף ביני ובינך מה-הוא; בראשית כג'.

אברהם אבינו רכש את שדה עפרון אשר במכפלה, לפני ממרא. המקנה הוא השדה והמערה אשר בו, וכל עץ אשר בשדה, בכל גבולו סביב. 400 שקל כסף הוא סכום שאינו מה בכך, כפי שמציג זאת עפרון. הוא 'מתחמן' את אברהם באבלו על מות אשתו וחפץ בקבורתה. לכאורה הוצע השטח ללא תמורה, אולם אברהם אבינו ברכישתו פעל בראיה סוציו-אקונומית ולא משיקול פיננסי. אברהם דאג להותיר עדים, תיעוד מפורט של המו"מ, מחיר ומהות, והסכם המכר - נמצא בכל בית, בתנ"ך.

3000 שנה מאוחר יותר, בשנת 1626, רכש סוחר הולנדי את האי מנהטן מאינדיאנים תמורת סחורות בשווי של \$24. מבחינה פיננסית זאת רכישה מוצלחת יותר. זהו שווי של סמ"ר בנוי אחד בחלק זה של ניו יורק כיום. כמה שווה היום חלקת קבר במערת המכפלה? רכישות קרקע אלו היו רכישות המשנות מצב בתולדות העמים. לעומת זאת כשל

אחאב בניסיונו לרכוש את כרם נבות בתנאי שוק, לכן כרמו ונשמתו של נבות הופקעו בדין מלכות, כמו קין הנווד שרצח את הבל עובד האדמה, המוסר האנושי מוחה על נטילת חיי אדם על רקע נדל"ני, 'קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה'. 'הרצחת וגם ירשת'... לכן עדיף לרכוש קרקע כחוק. הבעלות על קרקע היא מאושיות חירות האדם מאז ימי קדם.

1867, פחות משנה לאחר סיום מלחמת האזרחים בארה"ב, רכשה ארצות הברית את אלסקה, שטח של 1,800,000 קמ"ר, תמורת \$4 לקמ"ר. את רכישת אלסקה הוביל הנשיא אנדרו ג'ונסון שהודח מנשיאותו פחות משנה אח"כ. ארצות הברית יצאה ממלחמת האזרחים מפולגת וממשלתה כושלת, בעוד הקונגרס והסנט התעמתו על עתידם של השחורים, נרצח הנשיא לינקולן. אולם ניהול המלחמה היעיל והקידום הכלכלי-טכנולוגי שהיה כרוך במלחמה זאת הצעיד את ארצות הברית לעבר המאה העשרים. במרחבי הקרח שנרכשו מהרוסים התגלו מרבצי זהב, פחם, גז טבעי ונפט שהניבו תשואה כספית ומדינית גדולה יותר ממה שהניבה סוכנות החלל נאס"א לארה"ב בכל שנות פעילותה. המהלך לא זכה לתמיכת הציבור האמריקאי ורכישת אלסקה נראתה מעשה הזוי. אנדרו ג'ונסון שכשל בתכני הפוליטיקה והודח, הוכיח עצמו כמדינאי בעל חזון. שווה להביט בצד השני של עסקה זאת: 1867, עשר שנים לאחר סיום

מלחמת קרים בה כשלה רוסיה של הצאר ניקולאי הראשון. לאחר שצבאו הובס במערכה לא מסובכת, נחשף הפיגור הטכנולוגי, המנהלי והחברתי ברוסיה, חובות אדירים וקופה מרוששת. על סף פשיטת רגל, מכר יורשו, הצאר אלכסנדר השני את אלסקה. היה זה עוד מסמר בארון הקבורה הצארי לקראת מהפכות המאה העשרים. בשנת 2020 טען פוטין כי אלסקה היא טריטוריה רוסית והויתור עליה היא שגיאה שיש לתקנה.

בשנת 1803 רכשה ארצות הברית את לואיזיאנה מצרפת, שטח של 2,150,000 קמ"ר הנושא את שמו של לואי ה-14. רכישה זאת, במחיר \$11,250,000 הכפילה את שטחה של ארה"ב. צרפת כשלה בשלטונה הקולוניאלי באזור רווי מתח בין אנגליה, ספרד ושוודי ים שפשוט בקריביים. צרפת וויתרה על אחיזתה בצפון אמריקה כבר בסוף מלחמת 7 השנים (חוזה פריז 1763), אלו היו שנות תאוצה בסחר העבדים. בשנת 1803 הובס חיל המשלוח הצרפתי בדיכוי מרד העבדים בהאיטי (בסוף אותה מאה כשלה צרפת בכריית תעלת פנמה) ובגלל מחסור בכסף ביקשה למכור. בצד השני של עסקה זאת עמד הנשיא ג'פרסון שביקש לקנות את ניו אורלינס, בשל היותה פוטנציאל לנמל ושער למישורים הגדולים, המערב הפרוע. גם בשל הצורך האמריקני בעבדות שתממש את האחיזה בקרקע, ביחוד כאשר טקסס, המעוניינת בעבדות, התנתקה ממקסיקו ששחררה את עבדיה כבר בתחילת המאה ה-19. נפוליאון בונפרטה מצא בכך הזדמנות לממן את מטרותיו האסטרטגיות, לממש את צרפת כמעצמה יבשתית והורה למכור את לואיזיאנה כולה (גדולה פי 3 מצרפת). תומס ג'פרסון גבר על מתנגדיו והוכיח ראייה מנהיגותית בעלת חזון. צרפת ורוסיה, עקב מלחמותיהם עם צד ב', שמחו למכור חבלי ארץ מכבידים לצד ג'. הצד השלישי, ארצות הברית, כלל את ג'יימס מונרו שעתידי לבסס את 'דוקטורינת מונרו' השוללת מעורבות זרה במדינות יבשת אמריקה.

בשנת 1916 רכשה ארה"ב את איי הבתולה מדנמרק, תמורת 25 מיליון דולר, (מחיר של וילה בקיסריה).

במאה העשרים רכשה התנועה הציונית דרך הקרן הקיימת לישראל, חלקות אדמה ברצף קרקעי שהוביל ליצירת מפת החלוקה של ארץ ישראל ולתקומת מדינת ישראל. המחירים בהם נרכשו קרקעות ירודות באזורי מלריה או שממה משקפים את שאיפת המוכר הערבי למחיר גבוה ושאיפת הקונה הציוני לרכוש כמעט בכל מצב.

רכישת לואיזיאנה ואלסקה מתארות את רצון הרוכשים לקנות בזול ואת שאיפת הבעלים למכור בכל מצב.

אברהם אבינו כאב אחראי לבניו לא היה פחות 'מנהיג' מאשר ג'פרסון וג'ונסון, הוא יצר עוגן

DISAPPEARING PALESTINE

קרקעי בן 3000 שנה. עקרון רכישת הקרקע שהנחה אברהם נותר על כנו גם בימיו של יהושע חנקין גואל הקרקע. הארץ הזאת היא הארץ המובטחת שניתנה במעמד תנכ"י, אך נמצאו בה בעלי קרקע שזכותם עומדת. הרכישה אפשרה למחזיקי הקרקע הזדמנות טובה למכור והמחיר שדרשו מהווה פיצוי על השבת הקרקע לבעליה התנכ"יים. לכן הסכום הגבוה לא היה גורם שעצר את אברהם או את תנועה הציונית. 'דונם פה ודונם

שם, רגב אחר רגב, כך נקנה אדמת העם מצפון עד נגב'. תנאי שוק חופשי אלו התקיימו לפני הכרזת החלוקה של כ"ט בנובמבר 1947, אולם רכישת הקרקע לא מנעה את הלחימה עליה בתש"ח. בזירת המאבק הגיאופוליטי מוצגת מפת הרכישות של הקק"ל בדרך למדינה, כמפת גזל אדמות פלסטיין עוד בטרם קמה מדינת ישראל.

התנ"ך אינו מספר אם טען יצחק אבינו על בזבז כספי המשפחה ברכישת שדה עפרון בעוד ההיסטוריה האמריקנית דנה בטענותיהם של מתנגדי הנשיאים על בזבז כספי הציבור. ג'פרסון גבר על מתנגדיו, ג'ונסון לא שרד את המאבק והודח, אברהם אבינו נחלק בליבם של אלפי רבבות וחי בנשמתם. הקרקע היא קניין ואין פוגעים בקנינו של אדם. (חוק יסוד, כבוד האדם וחירותו).

את חשיבות העיקרון של רכישת הקרקע כחוק, למען הדורות הבאים, לימד אותנו אברהם אבינו.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

פרלמנט יום רביעי קפה פולה ראשון לציון 2/25

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם